

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2018/118

Karar Sayısı : 2023/180

Karar Tarihi: 26/10/2023

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 137 milletvekili (E.2018/118)

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (E.2020/100)

DAVA VE İTİRAZIN KONUSU: 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin

A. 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde yer alan "...bilgi toplamak..." ibaresinin,

B. 12. maddesinin;

C. 13. maddesinin;

1. (2) numaralı fıkrasının;

a. İkinci cümlesinde yer alan "Cumhurbaşkanı tarafından atananlar hariç olmak üzere..." ibaresinin,

b. Üçüncü cümlesinin,

2. (3) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinde yer alan "...ile adli ve idari yargı mensupları..." ibaresinin,

b. Üçüncü cümlesinde yer alan "...izin, disiplin ve sağlık hak ve işlemleri yönünden bu Kararname hükümlerine tâbidir." ibaresinin,

3. (7) numaralı fıkrasının,

Ç. 14. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...657 sayılı Kanunun ve diğer kanunların sözleşmeli personele ilişkin hükümlerine bağlı kalınamazsınız..." ibaresinin,

2. (3) ve (4) numaralı fıkralarının,

D. 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "...hâkim ve savcı sınıfından olanların terfileri mümtazen..." ibaresinin,

CC. CBK'nın 378. Maddesinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin ve İtirazın Gerekçeleri

373. Dava dilekçesinde ve başvuru kararında özetle; Sağlık Bakanlığı tarafından toplanan ve işlenen verilerin kişisel veri olduğu, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin usul ve esasların kanunla düzenlenebileceği, bu konuda CBK ile düzenleme yapılamayacağı, veri toplanması ve bazı hâllerde zorunluluk arz edecek şekilde bu işlemin gerçekleştirilmesi için ilgili idarelere çerçevesi, ilke ve esasları ortaya konulmaksızın yetki verilmesinin hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 20. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

374. Dava dilekçesinde ve başvuru kararında konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 2. ve 20. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

375. CBK'nın 378. maddesinin (1) numaralı fıkrasında sağlık hizmeti almak üzere, kamu veya özel sağlık kuruluşları ile sağlık mesleği mensuplarına müracaat edenlerin, sağlık hizmetinin gereği olarak vermek zorunda oldukları veya kendilerine verilen hizmetle ilişkin kişisel verilerinin işlenebileceği, (2) numaralı fıkrasında ise Sağlık Bakanlığının sağlık hizmetinin verilmesi, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması ve maliyetlerin hesaplanması amacıyla (1) numaralı fıkra kapsamında elde edilen verileri alarak işleyebileceği, bu verilerin 7/4/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda öngörülen şartlar dışında aktarılamayacağı ifade edilmiştir. Maddenin (3) numaralı fıkrasında Bakanlığın toplanan ve işlenen kişisel verilere, ilgili kişilerin kendilerinin veya yetki verdikleri üçüncü kişilerin erişimlerini sağlayacak bir sistem kuracağı, (4) numaralı fıkrasında kurulan sistemlerin güvenliği ve güvenilirliği ile ilgili standartların Kişisel Verileri Koruma Kurulunun belirlediği ilkelere uygun olarak Bakanlıkça belirleneceği, Bakanlığın elde edilen kişisel sağlık verilerinin güvenliğinin sağlanması için gerekli tedbirleri alacağı, bu amaçla sistemde kayıtlı bilgilerin hangi görevli tarafından ne amaçla kullanıldığının denetlenmesine imkân tanıyan bir güvenlik sistemi kuracağı belirtilmiş; (5) numaralı fıkrasında sağlık personeli istihdam eden kamu kurum ve kuruluşları ile özel hukuk tüzel kişileri ve gerçek kişilerin, istihdam ettiği personeli ve personel hareketlerini Bakanlığa bildirmekle yükümlü oldukları ifade edilmiştir. (6) numaralı fıkrada ise kişisel sağlık verilerinin işlenmesi, güvenliği ve bu maddenin uygulanması ile ilgili diğer hususların Bakanlıkça yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür.

376. CBK'nın 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde yer alan "...bilgi toplamak..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetimi bölümünde belirtilen gerekçeler mahiyetine uygun düşüğü ölçüde dava konusu kural için de geçerlidir.

377. Buna göre sağlık hizmetleriyle ilgili olarak kişisel verilerin toplanmasına, işlenmesine, aktarılmasına, bu kişisel verilere erişim sisteminin kurulmasına, sistemin

güvenliğinin sağlanmasına ilişkin düzenlemeler içeren kural CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

378. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden kuralın ayrıca konu bakımından yetki yönünden aynı fıkranın birinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Kural, konu bakımından yetki yönünden Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının ikinci cümlesine aykırı görülerek iptal edildiğinden içerik yönünden incelenmemiştir.

ÇÇ. CBK'nın 380. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

379. Dava dilekçesinde özetle; kurulla serbest bölgelerde faaliyet gösteren sağlık kurum ve kuruluşlarına vergi, resim ve harç benzeri bir mali yükümlülük getirildiği, CBK ile vergi, resim ve harç benzeri mali yükümlülük getirilemeyeceği, bu yükümlülüklerin ancak kanunla konulup değiştirilebileceği veya kaldırılabilceği, verginin kanuniliği ilkesi gereği verginin konusunun, matrahının ve oranının kanunla belirlenmesi gerektiği, bu konularda CBK ile düzenleme yapılamayacağı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 73. ve 104. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

380. Dava dilekçesinde konu bakımından yetki yönünden kuralın Anayasa'nın 73. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de CBK'ya ilişkin konu bakımından yetki kuralları Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasında düzenlendiğinden bu husustaki inceleme anılan fıkra kapsamında yapılacaktır.

381. Kurulla serbest bölgelerde faaliyet gösteren sağlık kurum ve kuruluşlarının aylık gayrisafı hasılatının binde beşini geçmemek üzere Cumhurbaşkanınca belirlenecek oran üzerinden hesaplanacak tutarın, 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu hükümleri çerçevesinde ilgili serbest bölge idaresi tarafından işletmecilerinden tahsil edilerek takip eden ayın yirmisine kadar Ticaret Bakanlığı merkez muhasebe birimi hesaplarına aktarılacağı ve genel bütçeye gelir kaydedileceği öngörülmüştür.

382. Anayasa'nın "İkinci Kısım"ının "Siyasî Haklar ve Ödevler" başlıklı "Dördüncü Bölüm"ünde yer alan 73. maddesinde herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlü bulunduğu, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının maliye politikasının sosyal amacı olduğu, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulması, değiştirilmesi veya kaldırılması gerektiği belirtilerek hem mükellefler hem de devlet yönünden vergi ödevinin temel ilkeleri gösterilmiştir. Buna göre vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülük getirilmesine ilişkin konular CBK ile düzenlenemeyecek yasak alan içinde kalmaktadır.

2. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

V. 320. maddesinin (3) numaralı fıkrasının;

1. "...Bakanlık Maarif Müfettişlerinin ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları, mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yeterlikleri, yükselmeleri, görevlendirilmeleri, çalışma merkezlerine dağılımları, merkezler arasında yer değiştirmeleri ve diğer hususlar..." bölümüne ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

2. Kalan kısmının konu bakımından yetki ve içeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

Y. 328. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. İçeriği itibarıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Z. 338. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...bunlara doğrudan emir verebilir." ibaresi ile üçüncü cümlesine ilişkin iptal talepleri hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

AA. 378. maddesinin konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GIRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

BB. 380. maddesinin (3) numaralı fıkrasının konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

CC. 384. maddesinin (1) numaralı fıkrasına ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

ÇÇ. 405. ve 435. maddelerinin;

1. Konu bakımından yetki yönünden Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,